

σεις τῶν πραγμάτων συντείνει πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος, καὶ πόσον αἱ ὀρθῶς γινόμεναι ἀφαίρέσεις προετοιμάζουσι τὰς ἐλλόγους ἐκείνας συζεύξεις δι' ὧν τοσοῦτον εὐκολύνεται πᾶσα ἄλλη ἐέργεια τῆς διανοίας.

Τῶντι πρώτη ἀρχὴ τῆς υἱείας τοῦ πνεύματος εἶναι ἡ ἐλλογὸς σύζευξις τῶν ἐν αὐτῇ ἐννοιῶν, καθὼς ἡ υἱεία τοῦ σώματος προκύπτει ἐκ τῆς ἀρμονίας τῶν μελῶν του. Ἡ ἐν τῷ πνεύματι σύγχυσις τῶν ἀληθῶν σχέσεων τῶν πραγμάτων εἶναι πρωτίστη πηγὴ ἀταξίας· ἡ ἀτακτος ἐέργεια τῶν νόμων τῆς συζεύξεως εἶναι σύμπτωμα νοσώδους καταστάσεως τῆς διανοίας καὶ τῆς ἐν αὐτῇ κυριωτέρας καὶ πολιτιμωτέρας δυνάμεως, τοῦ λόγου, δι' οὗ ἡ ἀφαίρεσις καὶ ἐν ᾧ ἡ σύζευξις. Διὰ τοῦτο ἡ ἐξασθένησις ἢ ἡ ἀπώλεια τοῦ λόγου συνεπιφέρει τὴν παράλυσιν ἢ τὴν ἀτακτον ἐέργειαν πασῶν τῶν ἄλλων δυνάμεων, καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ ζῶα ἅτινα εἶναι ἄμοιρα λόγου, ἡ διάνοια ἀπομένει ατελής, στάσιμος καὶ σχεδὸν ἐνστιγματική. Εἰς τὰς παρὰ λόγον συζεύξεις πρέπει νὰ ἀποδοθῶσι καὶ αἱ ἀδικαιολόγητοι ἐκεῖναι κρίσεις, τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν προλήψεις καὶ δαισιδαιμονίας, καὶ εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἐλλογον ρύθμισιν τῆς δυνάμεως ταύτης ἀνάγεται κατὰ μέγα μέρος ἡ τέχνη τῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι ἡ ἐλλογὸς σύζευξις προϋποθέτει ἐλλογον ἀφαίρεσιν, καὶ αὕτη ἀκριβὴ παρατήρησιν εἴτε ἐσωτερικὴν εἴτε ἐξωτερικὴν καὶ ἀκριβὴ ἐπὶ τῶν παρατηρηθέντων ἐφαρμογὴν τῆς ἐννοίας καὶ τῶν ἀρχῶν ἃς παρέχει ὁ λόγος, καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι τὰ στοιχεῖα οἰασδὴποτε ἐπιστημονικῆς μεθόδου.

Ἐκαστος ἐν τούτοις ἐννοεῖ πῶς καὶ διατί τὴν θεωρίαν τῆς συζεύξεως ἐξεθέταμεν ὡς συμπλήρωσιν καὶ ἐπίμεινον τῆς θεωρίας τῆς ἀφαίρεσεως, καὶ πῶς ἡ τῆς συζεύξεως προετοιμάζει τὴν θεωρίαν τῆς μνήμης, τοῦ αἰτίου καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, τῶν ὄρων τῆς ἐνεργείας τῆς καὶ τῶν πρὸς τελειοποίησιν αὐτῆς μέσων, καὶ τίνι τρόπῳ διὰ τῆς πρώτης τοῦ λόγου θεωρίας συστηματοποιεῖται ἡ μελέτη τῶν δυνάμεων τοῦ πνεύματος, καὶ ἡ ἐνότης αὐτοῦ ἀνάγεται καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς φύσεως.

Κερκύρα τῇ 15 Φεβρουαρίου 1861.

Π. ΒΡΑΪΛΑΣ ΑΡΜΕΝΗΣ.

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

—ooo—

Α.

Ἡ ἐν Παρίσις διαμονὴ εἶναι εὐχάριστος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος· ναι μὲν ὀλίγαι συναναστροφὴ συγκροτοῦνται, ἀναπαύεται τις ὅμως μετὰ τὸν κόπον τοῦ χειμῶνος, καὶ προετοιμάζεται διὰ τὴν ἐξοχὴν. Μόνον εἰς τὰς οἰκίας τὰς ἐχούσας κήπον συνέρχον-

ται τὸ ἐσπέρας φίλοι. Ἐν γένει δὲ προτιμῶσιν ὅλοι νὰ περιέρχωνται ἀπὸ τῆς ἐνάτης μετὰ μεσημβρίαν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου εἰς τὸ δάσος τῆς Βολωνίας, παρὰ νὰ κλείωνται ἐντὸς αἰθούσης.

Πρὸ τριῶν ἐτῶν, ἐν ὥρᾳ ἔαρος, τὰ Ἰλύσια πεδία ὑπενέδιδον οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τὸ πλῆθος καὶ τὸ βάρος τῶν ὀχημάτων καὶ τῶν ἱππῶν μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦτο καὶ νέος τις εἰκοσιτεσσάρων περίπου ἐτῶν, ἀναβαίνων ὠραῖον ἱππον· τὸ ἐνδυμὰ του ἦτο σεμνὸν καὶ κομψόν, καὶ ἐκάθητο ἐπιδεξίως ἐπὶ τοῦ ἐριππείου. Ὅτε δὲ ἔφθασε πλησίον τῆς θριαμβικῆς ἀψίδος, ἤλθε πλησίον τοῦ ἄλλου ἱππεὺς καὶ εἶπε·

— Σὺ εἶσαι, Μαυρίκιε;

— Ναί, Γάστῳν, ἀπεκρίθη ὁ πρῶτος τείνων τὴν δεξιάν.

— Καλὰ σ' ἐγνώρισα· ποῦ πηγαίνεις;

— Εἰς τὴν λέσχην.

— Τὸ κατ' ἐμὲ, φίλε μου, ἐδαρύνθην πλέον τὴν λέσχην. Εἶναι πολὺ μονότονος. Δὲν θέλεις νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον;

— Προτιμῶ νὰ ὑπάγω ἀπὸψε εἰς τὴν λέσχην, διότι παρουσιάζεται κατὰ πρῶτον σοφὸς τις Ἄμερικανὸς, ἰατρός νομίζω.

— Εἰάν πρόκειται περὶ σοφοῦ, ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα· ἄς πηγαίνωμεν εἰς τὴν λέσχην, ἀπεκρίθη στεναζών ὁ Γάστῳν.

Μετ' ὀλίγον ὁ Μαυρίκιος Τουρνιέρ καὶ ὁ Γάστῳν Πρεβέλ εἰσῆλθον εἰς τὴν λέσχην ὅπου ἦσαν ὅλα τὰ μέλη. Πολλὰ λέσχαι ἔχουσι τὴν συνήθειαν νὰ δέχωνται μετὰ τινος ἐπιστημότητος τοὺς γνωστοὺς ξένους. Τοιοῦτος δὲ ἦτο καὶ ὁ ἄμερικανὸς ἰατρός, ὅστις ὀνομάζετο Οὐίλλιαμ Οσβόρν· ἦτο ἄνθρωπος μεσόκοπος, εἶχε τρόπους κομψοὺς καὶ ἦθος ὅλως ἀριστοκρατικόν, ἐμφαίνον εὐκρίνειαν καὶ εὐθύτητα.

Ἀφοῦ παρετήρησεν αὐτόν ὁ Μαυρίκιος μετέβη εἰς τὸ καπνιστήριον παρασυρθεὶς ἀπὸ τὸν Γάστῳνα. Ἐνῶν δὲ ἐκάπνιζον καὶ συνδιελέγοντο ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ εἰσῆλθεν ὁ Κ. Οσβόρν μετὰ τινων ἄλλων, ὁμιλῶν καθρώτατα τὴν γαλλικὴν.

— Κύριε, ἔλεγεν ἐνῶ εἰσῆρχετο, πολλάκις διημιουργοῦμεν χάριν ἄλλων φήμην τῆς ὁποίας δὲν εἶναι ἄξιοι. Ἐκ τούτων εἶναι καὶ ὁ Κ. Ἰάκωβος Τουρνιέρ· δὲν γνωρίζετε ποῖος εἶναι.

Ψιθυρισμὸς δισταγμοῦ ἠκούσθη μετὰ τὰς λέξεις ταύτας· ταύτας ἀκούσας καὶ ὁ Μαυρίκιος ἠσθάνθη ὡν τραυματισθεῖσαν τὴν καρδίαν του· διὸ σκωθεὶς ἠτοιμάζετο νὰ ὁμιλήσῃ, ὅτε ἄλλος τις τὸν ἐπρόλαβεν εἰπών·

— Καὶ τί ἐξεύρετε, κύριε, περὶ αὐτοῦ;

— Φθάνει, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός, εἶπα καὶ πολλὰ· δὲν ἔπρεπε μάλιστα νὰ ἐκσταμίσω αὐτὸ ὅσα εἶπα, καὶ σὺς παρακαλῶ νὰ τὰ λησμονήσετε.

Ἐνῶ δὲ ἐστράφη ἰν' ἀποφύγῃ περαιτέρω ἐρωτήσεις, ἀπῆντησε κατὰ πρόσωπον τὸν Μαυρίκιον, ὅχι πρῶτον καὶ ἱλαρὸν ὅπως εἶδομεν αὐτὸν πρὶν, ἀλλ' ἔξω φρενῶν.

— Κύριε, εἶπεν οὗτος ὀργίλως, οἱ φίλοι μου εἶναι κύριοι νὰ λησμονήσουν ὅ,τι εἶπεν· ἐγὼ ὅμως σὺς,

ζητώ λόγον, διότι ονομάζομαι Μαυρίκιος Τουρνιέρ, και είμαι υἱὸς ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐξυβρίσατε.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀμερικανὸς ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος· ἀναλαβὼν ὅμως εὐθὺς τὴν ἀταραξίαν αὐτοῦ ἀπεκρίθη μὲ τόνον σταθερόν καὶ ἀξιοπρεπῆ·

— Κύριε, μετὰνῶ διότι ὠμίλησα ἐδῶ ἐναντίον ἀνθρώπου τὸν ὁποῖον μόλις γνωρίζω, καὶ μάλιστα ἐμπροσθεν τοῦ υἱοῦ του. Ὁμολογῶ ὅτι ἐρέσθην ἐλαφρῶς καὶ ἀτόπως, καὶ διὰ τοῦτο σὺς ζητῶ δημοσίᾳ συγγνωμὴν.

— Τοῦτο δὲν μὲ ἀρκεῖ, ἀπεκρίθη ὁ Μαυρίκιος· ζητῶ ἐξηγήσεις.

— Δὲν νομίζω πρέπον νὰ δώσω τοιαύτας· ἄλλως ὅμως θέλετε μὲ εὐρεῖ ἐτοιμον ν' ἀποκριθῶ.

Εἶπε καὶ ἐκυψε τὴν κεφαλὴν· στραφεῖς δὲ πρὸς δύο ἄλλους ἐπρόσθεσαν·

— Ἐλπίζω ὅτι δὲν θέλετε ἀποποιηθῆ νὰ παρουσιασθῆτε ὡς μάρτυρες.

Καὶ ἐπειδὴ οὗτοι κατένευσαν, τοὺς εὐχαρίστησε καὶ μετέβη εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ὁ δὲ Μαυρίκιος παρκαλέσας τὸν Γάστωνα καὶ τινὰ ἄλλον ἐκ τῶν φίλων του νὰ συνενοηθῶσι μετὰ τῶν μαρτύρων τοῦ Κ. Ὁσδὸρν, ἠτοίμασθη ἵνα ἀναχωρήσῃ. Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν εἶδε τὸν ἀντίπαλόν του ὅλως ἀτάραχον ἱστάμενον πλησίον τραπέζης χαρτοπαικτῶν· καὶ ἀτενίσας αὐτὸν μὲ κατασφρόνγησιν διωθύνθη πρὸς τὴν θύραν. Ἐνῷ δὲ ἐξήρχετο ἤκουσε φωνὴν καλοῦσταν αὐτόν· καὶ στραφεῖς εἶδε τὸν Κ. Ὁσδὸρν.

— Τί θέλετε; ἠρώτησεν.

— Ἐχῶ κάτι τι νὰ σὺς εἰπῶ, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὸ ἀκούσετε πρὶν μονομαχήσωμεν. Σὺς ἐζήτησα συγχώρησιν πρὸ ὀλίγου, πρῶτον μὲν διότι δὲν αἰσθάνομαι καμμίαν ὀρεξιν νὰ εἰθῶ εἰς χεῖρας μαζὶ σὰς, δεύτερον δὲ διότι ὅσον ὀρθὴ καὶ ἂν ἦτον ἡ παρατήρησις μου ἔπρεπε νὰ τὴν φυλάξω δι' ἐμὲ, καὶ ὅχι νὰ τὴν κοινοποιήσω εἰς ἀνθρώπους μὲ τοὺς ὁποίους ἔχετε σχέσεις. Δὲν ἤξευρα ὅτι εἶσθε παρών, ἀλλὰ τὸ σφάλμα εἶχε γένει, καὶ ἔσπευσα νὰ ζητήσω συγχώρησιν· σὺς ὅμως δὲν εὐχαριστήθητε, καὶ ἐζητήσατε ἐξηγήσεις. Σὺς ἀπεκρίθητε ὅτι δὲν δίδω· σὺς βεβαιώνω ὅμως ὅτι ὁ πατήρ σας γνωρίζει ὅτι ὁ βίος του δὲν ὑπῆρξε τόσον ἀμεμπτος ὅσον νομίζεται ἐν γένει.

— Κύριε! ἀνέκραξεν ὁ Μαυρίκιος.

— Μὴ μὲ διακόπτετε παρκαλῶ. Ἐρωτήσατε τὸν πατέρα σας. Ἐρωτήσατέ τον ἐάν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του δὲν ἐπραξέ τι τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ μὴ μάθετε ποτέ. Τότε θὰ ἐννοήσατε ἴσως διὰ τί ἀκούσας ὑπερβολικοὺς ἐπαίνους ὑπὲρ τῆς τιμιότητός του, δὲν ἠμπόρισα νὰ κρατήσω τὴν ἀνυπομονησίαν μου, καὶ εἶπα τὰ προσβολητικὰ ἐκείνα λόγια. Μετὰ τὴν ἐξηγήσιν ταύτην ἐπαλαμβάνω ὅτι εἶμαι πάντοτε ἐτοιμος νὰ σὺς ἀπαντήσω κατ' ἄλλον τρόπον.

Καὶ νεύσας πάλιν τὴν κεφαλὴν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πρῶτην τοῦ θέσιν.

Ὁ δὲ Μαυρίκιος μείνας ὡς προσηλωμένος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν·

— Μήπως, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, ὁ πατήρ μου τοῦ ὁποῖου ἡ τιμιότης ὁμολογεῖται πρὸς πάντων ὑπέπεσεν εἰς ἄτοπον; ἀδύνατον· ὁ Ἀμερικανὸς ψεύδεται. Εἶναι ἔγκλημα ν' ἀμφισβῆλλω διὰ τὸν πατέρα μου! . . . Καὶ ὅμως, τί συμφέρον ἔχει αὐτὸς ὁ ξένος νὰ εἰπῇ τοιαύτην συκοφανσίαν; θὰ ἐρωτήσω τὴν πατέρα μου . . .

Καὶ πλησιάσας τὸν Γάστωνα·

— Φίλε μου, εἶπα, σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ συνενοηθῇς ἀκόμη μὲ τοὺς μάρτυρας τοῦ Κ. Ὁσδὸρν.

— Πῶς;

— Μὴ μὲ ἐρωτᾷς· κάμε ὅ,τι σὲ λέγω.

Καὶ ἐξελθὼν μετέβη τεταραγμένος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς του, εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἀγίου Ὀνωρίου.

Ὁ Κ. Ἰωάν. Τουρνιέρ εἶχε τότε πενήκοντα ἐτῶν ἡλικίαν· ἡ ἱστορία δὲ ὅλη τοῦ βίου του συνεκφαλαιούτο εἰς ταύτας μόνας τὰς δύο λέξεις· *καρτερίαι* καὶ *ἐργασία*. Εἶχε νοῦν ἰσχυρόν, καὶ ἀπέκτησε ταχέως θέσιν ἀνεξάρτητον εἰς τὴν κοινωνίαν. Μετὰ μικρὰς καὶ ἐπικινδύνους περιηγήσεις, τῶν ὁποίων ἡ τελευταία εἶχε διαρκέσει δεκαοκτὼ μῆνας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἔχων ἀρκετὸν πλοῦτον ὥστε νὰ ἐπιχειρήσῃ μεγάλας ὑποθέσεις, καὶ ἐπανεῦρε τὴν σύζυγον καὶ τὸν ἑπταετῆ υἱὸν τοῦ Μαυρίκιου· ἡ σύζυγός του ἀπέθανε μετ' ὀλίγον, καὶ αὐτὸς ἠσχολήθη εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ υἱοῦ του. Ὅτε δὲ οὗτος ἐβῆσεν εἰς δεκαοκτὼ ἐτῶν ἡλικίαν, ὁ πατήρ του τὸν περιέφερεν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

Εἰς Παρίσιους τὸ ὄνομα τοῦ Τουρνιέρ ἦτο γνωστὸν ὡς ἀνδρὸς ἐντίμου, καὶ ὅλοι ὑπεδέχοντο προθύμως καὶ αὐτόν καὶ τὸν υἱὸν του εἰς τὰς συναναστροφάς των. Ὁ νέος εἶχε τῶνόν τι ἀπακτῆσαι πολλὰ προτερήματα καὶ δικαίως ἦτο τὸ καύχημα τοῦ πατρὸς του.

Ἄν καὶ δὲν εἶχε κανίνα λόγον ὁ Ἰάκωβος Τουρνιέρ νὰ ἦναι δυσηρεστημένος, ὁ υἱὸς του ὅμως ἐβλέπευ ὅτι τὸ πρόσωπόν του ἐρρουτιδίσθη παρὰ τὴν ὥραν, καὶ ὅτι εἶχεν ἐνδόμυχόν τινα λύπην, τὴν ὁποίαν μόνη ἡ παρωσία τοῦ νέου διεσκέδαζε. Πολλάκις ὁ Μαυρίκιος εὗρε τὸν πατέρα του καταβεβλημένον ὑπ' ὀδύνης, καὶ μίαν μάλιστα τῶν ἡμερῶν ἐνόμισεν ὅτι ἐκλαίεν. Ἐκτοτε ὑπέθεσεν ὅτι ὁ πατήρ του εἶχε τι μυστικὸν τὸ ὁποῖον δὲν ὁμολόγει πρὸς αὐτόν.

Ὅτε ὁ Μαυρίκιος εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πατρὸς του, οὗτος ἐξηλωμένος εἰς ἀνάκλιντρον παρὰ τὴν ἐστίαν εἶχεν ἀποκαιμηθῇ, ἀναγινώσκων, ὡς φαίνεται, διότι βιβλίον ἔκειτο ἐπὶ τῶν γονάτων του. Ἀκούσας δὲ τὰ βήματα τοῦ Μαυρικίου ἐξύπνησε καὶ εἶπε·

— Σὺ εἶσαι, Μαυρίκιέ μου; τί ἔχεις καὶ φαίνεσαι ταραγμένος; τί συνέβη;

— Τί συνέβη; ἐνῷ κάθησκι ἐδῶ ἥτυχος σὲ συκοφαντοῦν τρομερά.

— Καὶ τί λέγουσιν;

— Τί λέγουσιν; Ὅα μὲ εἶπῃς, πάτερ μου, ἀδιά·

κριτον, ἀπεκρίθη ἀσπαζόμενος αὐτὸν, ἀλλ' ἤξεύρεις ὅτι εἶμαι εἰλικρινής.

Καὶ διηγήθη τὰ διατρέξαντα, προσθέσας ἐπὶ τέλους·

— Εἶναι δυνατόν, πάτερ μου, νὰ τὸ πιστεύσῃς; παρ' ὀλίγον νὰ μὲ καταπείσῃ ἡ ἀγάπη μου καὶ αἱ ἀποδείξεις τῆς τιμότητός σου τὰς ὁποίας ποσάκις ἔδωκες μὲ ἀνεχαίτισαν.

Τὴν δυνήσαν ταύτην ἀκούων ὁ Κ. Τουρνιέρ ἔγινε κάτωχρος· μετὰ ταῦτα ἐμύρισαν οἱ ὀφθαλμοί του, καὶ ἔμεινε σχεδὸν ἀλαλός· ἐπειδὴ τοῦ Μαυρίκιου ἡ ἀγανάκτησις ἦτο μεγίστη δὲν παρέτήρησε τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ πατρὸς του· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις του ἀνεσηκώθη καὶ εἶπε μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

— Καὶ ἐπίστευες, τέκνον μου, ὅσα εἶπεν;

— Ἀπαγε! ὅχι μόνον δὲν τὰ ἐπίστευσα, ἀλλὰ καί...

— Καί... Τί;

— Τὸν εἶπα ψεύστην.

— Πῶς; τὸν ἐπροσκάλεσες εἰς μονομαχίαν;

— Αὐριον θὰ μονομαχήσωμεν.

— Καὶ ἂν σὲ φονεύσῃ;

— Μὴ φοβεῖσαι· διότι ἐγὼ ἔχω δίκαιον.

— Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἰσχυροτέρου· ἀπόφυγε τὴν μονομαχίαν.

— Ἀδύνατον. Διεκοψα τὸν Ὀσθόρν ἐνῷ σῆς ὑβρίζεν εἰς τὴν λέσχην ἐμπροσθεν ἑκατὸν ἀνθρώπων.

— Ἀθλίε! Ἀθλίε! ἀνεφώνησεν ὁ Κ. Τουρνιέρ πεσὼν εἰς τὸ θρανίον.

— Μὴ ταράττεσαι, πάτερ μου, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος μὴ ἐννοήσας τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπιφωνήματος. Ἰσα ἴσα διότι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ἄθλιος· θὰ τὸν δώσω ἕνα μάθημα· ἀλλὰ, πιστεύσέ με, ἡ μονομαχία δὲν θὰ ἔχῃ τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποία φοβεῖται.

— Μαυρίκιε, εἶπεν ὁ Κ. Τουρνιέρ φαινόμενος μᾶλλον ἥσυχος, μὴν ἀνησυχεῖς διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν· ἐγὼ ὑβρίσθην καὶ ἐγὼ χρεωστῶ νὰ μονομαχήσω, καὶ θὰ μονομαχήσω. Ποῖοι εἶναι οἱ μάρτυρές σου;

Ὁ δὲ Μαυρίκιος ἠτένισε τὸν πατέρα του καὶ ἀπεκρίθη·

— Πάντῃ περιττὰ εἶναι ὅσα λέγεις, διότι εἰς ἐμὲ μόνον ἀνήκει ἡ διεκδίκησις τῆς τιμῆς σου. Εἶμαι αποφασισμένος.

— Καὶ ἂν ἐναντιωθῶ;

— Σὲ παρακαλῶ, πάτερ μου, νὰ μὴ μὲ βιάσῃς νὰ σὲ παρακούσω.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κ. Τουρνιέρ ἐταράχθη ἔτι μᾶλλον. Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐξωγραφήθη ἡ σφοδρὰ πάλῃ ἥτις συνεκροτεῖτο εἰς τὴν καρδίαν του. Ἦναιγε τὰ χεῖλη του, ἀλλὰ λέξις δὲν ἐξήρχετο ἐξ αὐτῶν. Ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ εἴπῃ ταῦτα·

— Γιέ μου, δὲν σὲ συγχωρῶ νὰ μονομαχήσῃς· θὰ ἦμην δις ἐνοχος. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν ἐψεύσθη.

Ὁ νέος ἐνόμισε τότε ὅτι ὀνειρεύεται· ἐπίστευσε μάλιστα ὅτι ἐν ἀποφύγῃ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα

τῆς μονομαχίας ὁ πατήρ του ἐπίτηδες ἐνοχοποίησεν ἑαυτὸν.

— Τί λέγεις, πάτερ μου;

— Λέγω ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἶπε τὴν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἄτιμος.

Μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην κληρονομήσας ὡς ἐάν ἦτο οἰνοβάρης, ἤνοιξε τοὺς βραχίονας καὶ εἶπε·

— Συγχώρησέ με!

Ὁ δὲ Μαυρίκιος τὸν ἐνηγκαλίσθη, καὶ ὁλοφύρμενος ἔλεγε·

— Σὲ ἀγαπῶ, πάτερ μου, σὲ ἀγαπῶ.

Ἀλλ' ὁ Κ. Τουρνιέρ δὲν ἤκουεν· ἡ ζωὴ του εἶχε σβεσθῇ ἐν ἀκαρεῖ, καὶ ὁ υἱὸς του ἐνηγκαλίσσεται πτώμα.

Περὶ τὸν νὰ εἴπωμεν τὴν ὁδύνην τοῦ Μαυρίκιου. Καθήμενος σχεδὸν ἀναίσθητος πλησίον τῆς νεκρῆς κλίνης τοῦ πατρὸς του, μόλις ἤκουε τὸν ἱερέα ἀναγινώσκοντα· τὸ δὲ πρῶτ' εἶδε δύο νέους εἰσελθόντας εἰς τὸ δωμάτιον, τὸν Γάστωνα, καὶ τὸν ἄλλον τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐκλέξει ὡς μάρτυρα. Ἠρχοντο δὲ νὰ τὸν παραβάσωσι διὰ τὴν μονομαχίαν, ἀγνοοῦντες τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, διότι ἕνεκα τῆς ταραχῆς τὴν ὁποίαν τὸ αἰφνίδιον τοῦτο συμβεβηκὸς ἐπροξένησεν οὔτε οἱ ὑπηρέται ἦσαν εἰς τὰς θέσεις των, οὔτε οὐδὲν ἄλλον ἀπήντησαν εἰς τοὺς προδόμεους.

— Τί κάμνεις ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ Γάστων ἐντόνως τὸν Μαυρίκιον· πρὸ δύο ὥρων σὲ περιμένονμεν.

Μόλις δὲ ἐτελείωσε καὶ στρέψας τὴν κεφαλὴν εἶδε τὸν νεκρόν.

— Ὁ πατήρ μου ἀπέθανεν, ἀπεκρίθη ὁ Μαυρίκιος χθές τὸ βράδυ ἀπὸ ἀποπληξίας, καὶ μὲ παρήγγειλε νὰ μὴ μονομαχήσω. Εἶπε παρακαλῶ εἰς τὸν Κ. Ὀσθόρν ὅτι δέχομαι τὰς ἐξηγήσεις τὰς ὁποίας μὲ ἔκαμε, καὶ ὅτι ἔχω ἀνάγκην νὰ τὸν ὁμιλήσω. Θὰ μὲ υποχρεώτῃ ἐὰν ἔλθῃ νὰ μὲ ἰδῇ.

Καὶ ἀνεχώρησαν οἱ δύο νέοι.

Τὴν ἐπαύριον μετὰ τὴν κηδείαν, ὁ Μαυρίκιος ἠρώτησε τὸν Γάστωνα, πότε θὰ ἰδῇ τὸν Ὀσθόρν.

— Ἐλθσμένοντα, ἀπεκρίθη ὁ Γάστων, νὰ σὲ δώσω τὴν ἀπάντησιν· εἶναι περίεργος. — «Δὲν ἔχω τίποτε, μὲ ἀπεκρίθη, νὰ εἴπω εἰς τὸν Κ. Τουρνιέρ μετὰ τὰ διατρέξαντα· ἐὰν τὸν ἰδῶ θὰ μὲ τύψῃ πολλὰ ἡ συνείδησίς μου». Καὶ ἀνεχώρησε σήμερον τὸ πρῶτ' χωρὶς νὰ καταπεισθῇ νὰ ἔλθῃ νὰ σὲ ἰδῇ.

Ὁ Μαυρίκιος ἐσιώπησε μὲν, ἀλλ' ἦτο περίλυπος, διότι δὲν εἶχε πλέον πῶς νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ μυστήριον τοῦ πατρὸς του. Ἦτο ἀληθῶς ἐνοχος ὁ πατήρ του; καὶ ἂν ἦτο ἐγνώριζον καὶ ἄλλοι τὸ σφάλμα του; Καὶ τούτου δοθέντος δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ ὁ ἐλάχιστος νὰ καταφρονήσῃ τὸν υἱὸν τοῦ ἐνόχου; Πῶς λοιπόν, ἀγνοῶν τὸ κακόν, ἐδύνατο νὰ τὸ θεραπεύσῃ;

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπέθεσεν ὅτι πιθανὸν εἰς τὴν διαθήκην τοῦ πατρὸς του νὰ ἐγίνετο τις λόγος περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου· ἀλλ' οὐδὲν διελάμβανε περὶ αὐτοῦ. Τὴν μεγίστην μόνον περιουσίαν του κατέλιπεν εἰς τὸν υἱὸν του. Περιεῖχτο δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιστολὴ τοιαύτην ἔχουσα ἐπιγραφὴν· «Ὁ υἱός μου

νὰ ἀνοίξῃ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ τελειώσῃ τὸ εἰκοστὸν ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐπιθυμῶ δὲ καὶ νὰ μὴ νυμφευθῇ ἕως τότε.»

— Δύο ἔτη νὰ περιμείνω! ἐφίθυρσεν ἔχων τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη περιεῖχε τὸ μυστικόν. Πολλάκις ἠθέλησε νὰ τὴν ἀνοίξῃ· ἀλλὰ τὸ σέβας πρὸς τὴν παραγγελίαν τοῦ πατρὸς ὑπερίσχυσε, καὶ ὅπως μὴ ὑποπέσῃ εἰς νέον πειρασμόν τὴν ἀπέθεσεν εἰς συμβολαιογραφεῖον.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀνεχώρησεν ἐκ Παρισίων ἀποπέμψας ὅλους τοὺς ὑπνέτας του, καὶ μόνον τὸν ἀρχαιότερον κρατήσας ἐπ' ἐλπίδι νὰ μάθῃ τι περὶ τοῦ μυστηρίου· εἰς μάτην ὁμῶς· διότι ὁ Ἰωάννης ἐδιηγήθη μὲν μυριάκις τὴν ἱστορίαν τοῦ πατρὸς του, ἀλλ' οὐδὲν διελαμβάνετο περὶ ἐκείνου.

Ὅτε ἐμελλε νὰ ἀνχωρήσῃ ἐκ Παρισίων δὲν εἶχεν ἀποφασίσαι ποῦ νὰ ὑπάγῃ. Ἐν τῇ ἀθυμίᾳ του δὲν εἶχε τὴν ἱκανότητα νὰ διαγράψῃ καὶ σχέδιον ὀριστικόν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνθυμήθη ὅτι μεταξὺ τῶν πατρικῶν του κτημάτων ὑπῆρχε τις ἐξοχὴ πλησίον τῆς Ἀλανσόν, τὴν ὁποίαν σπανίως μὲν ἐπισκέπτετο, ὑπερηγάπα ὁμῶς. Ἡ οἰκία ἐκεῖτο μεταξὺ δάσους, εἰς μέρος ἡσυχον, κατάλληλον εἰς τὴν τότε κατάστασιν τοῦ Μαυρίκιου. Εἰς ταύτην λοιπὸν ἦλθε νὰ μείνῃ δύο ἔτη.

Β'.

Τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦτο τῶντι ὠραίων· ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς κατοικίας τοῦ Μαυρίκιου, ὑπάρχουσι δεκαπέντε ἢ καὶ εἰκοσιν οἰκίαι καὶ μικρὰ ἐκκλησία, συγκροτοῦσαι τὸ χωρίον Ἐγερέλλη. Ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ζῆσθ ὁ Μαυρίκιος ὅπως ἐπιθυμῇ, θὰ ἐπέρα τὰ δύο ἔτη πάντα μεμονωμένος· ἀλλ' ἦτο δυνατόν νὰ μὴ γνωσθῇ ἡ ἀφίξις του; Ὅθεν εὐθὺς τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐπισκέφθη τὸν ἐφημέριον.

Ὁ ἐφημέριος οὗτος, νέος ἔτι τὴν ἡλικίαν, εἶχε διορισθῇ ἐκεῖ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν· ἦτο δὲ ἄνθρωπος ἔχων πολλὰς γνώσεις καὶ εὐάρεστον συμπεριφορὰν. Ὑπεδέχθη τὸν Μαυρίκιον μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης, καθόσον μάλιστα ἦτο νέος πεπαιδευμένος καὶ πνευματώδης.

— Ἦλθα εἰδὼ διὰ νὰ μονάσω, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος· ἔχω ἀνάγκην ἡσυχίας.

— Καλὴτερον μέρος δὲν ἔμπορούσατε νὰ ἐκλέξετε, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος· ἐδῶ εἴθε μακρὰν τῶν πόλεων καὶ τοῦ κόσμου. Αἱ πλησιέστεραι ἐξοχαὶ ἀπέχουν μίαν λεύγαν, καὶ ὀλίγοις ξένοι ἔρχονται ἐδῶ. Οἱ ἄνθρωποι μὲ τοὺς ὁποίους ἔμπορεῖτε νὰ συναναστρέφεσθε εἶναι ὀλίγιστοι. Πρῶτον...

— Πρῶτον τὴν αἰδουσιμότητά σας, ὑπέλαβεν ὁ Μαυρίκιος, εἰάν συγκατανεύετε νὰ μὲ ὀνομάσετε φίλον σας.

— Θὰ εἶμαι εὐτυχής, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος. Ἐχομεν λοιπὸν εἰδὼ πλὴν ἐμοῦ, τὴν Κ. Φερρὺ καὶ τὸν θήμαρχον χωρικὸν μὲν ἀλλὰ νοτήμονα· ἰδοὺ ὅλοι υἱας. Εἴστε ὁ ἀριθμὸς τῶν γνωρίμων σας δὲν θὰ εἶναι πολλὰ μέγας.

— Ὅπως ἐπιθυμῶ· ἀλλὰ ποῖα εἶναι ἡ Κ. Φερρὺ;

— Ἀξιόλογος γυνή, μεσόκοπος, καὶ πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν χήρα, ἔχουσα κόρην. Ὁ σύζυγός της ἀπέθανεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου εἶχεν ὑπάγει νὰ ἀποκτήσῃ περιουσίαν, διότι εἶχεν ἀφανισθῇ ἐπιδοθεῖς εἰς τολμηρὰς ἐπιχειρήσεις. Ὁ θάνατός του κατέστρεψε διπλάσιως τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κόρην του· διότι ἡ Κ. Φερρὺ ἔδωκεν εἰς τοὺς δανειστάς τοῦ ἀνδρός της τὴν οἰκίαν της τῶν Παρισίων, ἐν μεγάλῳ κτήματι τὸ ὁποῖον εἶχεν εἰς Τουραίνην, καὶ ἦλθεν ἐδῶ, ὅπου ζῇ μὲ μεγάλην οἰκονομίαν. Μονὴ ἀνέθρεψε τὴν κόρην της, καὶ τὴν ἔδωκεν ἐντελεστάτην ἀνατροφῇ. Εἰς τὴν οἰκίαν της ἐπικρατεῖ εὐσέβεια, χάρις καὶ κάλλος.

— Μὲ τὴν περιγραφὴν σας αὐτὴν, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος, μὲ κάμπετε νὰ ἐπιθυμήσω τὴν γνωριμίαν τῆς κυρίας αὐτῆς.

— Καὶ ἀπόψε εἴν θέλετε.

Τὴν ὁγδόην ὥραν τῆς ἑσπέρας μετέβησαν καὶ οἱ δύο εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Κ. Φερρὺ, τὴν ὠραιότεραν τῆς Ἐγερέλλης. Καὶ ἐκτὸς μὲν δὲν ἦτο κομψή, ἐντὸς ὁμῶς πάντα εἶλκον εὐάρεστος τὸν ὀφθαλμόν, ἀπὸ τῶν παραπετασμάτων μέχρι τοῦ ὠραίου προσώπου τῆς κόρης τῆς οἰκοδεσποίνης. Ἡ Κ. Φερρὺ ἐδεξιώθη τὸν ξένον μετὰ πολλῆς ἀφελείας καὶ χάριτος· ὠμίλει μὲ πνεῦμα καὶ μὲ τάξιν, εἶχε πρόσωπον σοφὸν μὲν ἀλλ' εὐάρεστον, ἐν ἐνὶ λόγῳ σὲ ἐθαλγεν. Ἐφαίνετο ὅτι ὑπῆρξεν ὠραία· οἱ ὀφθαλμοὶ της ἦσαν πάντοτε ζωηρότατοι, καὶ μεταξὺ τῆς ὠραίας της μαύρης κόμης, μόλις ἐφαίνοντο λευκαὶ τινες τρίχες.

Ἡ Σοφία, ἡ κόρη της, ὁμοιάζε τὴν μητέρα της· ἦτο μελαγχορινή ὡς καὶ ἐκείνη, εἶχε ἀνάστημα λεπτόν, καὶ βλέμμα περιπαθέστατον, ἐν συντόμῳ, ἦτο ὠραία. Ἀνατρεφείσα ὑπὸ τῆς μητρὸς της μακρὰν τοῦ κόσμου, δὲν εἶχε μὲν τὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἀτόπως ὀνομάζομεν ἀναγκαίαν εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἀγωγῆς, ὁ σπόρος ὁμῶς τῆς ἀρετῆς ὁ σπαρθεὶς εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς, ἐκαρποφόρησεν εὐθαλέστερον· ἦτο εἰλικρινής, δικαία καὶ εὐαίσθητος, καὶ ἂν καὶ ἐδιδάχθη τὰ γράμματα ὑπὸ μόνῃς τῆς μητρὸς της, θὰ εἴματα ὁμῶς καὶ τι γνωστότερα παρθεναγωγεία.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ὁ Μαυρίκιος πρῶτον τότε ἠσθάνθη εὐχαρίστησιν μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων γυναικῶν. Οἱ ὠραῖοι ὀφθαλμοὶ τῆς Σοφίας τὸν εἶχον μαγεύσει, καὶ τίς οἶδε τί ἐμελέτα κατὰ νοῦν ὅτε ἀνχώρησεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν της;

Ὁ Μαυρίκιος, νέος ἔτι, εἶχε τὴν καρδίαν παρθένον, καὶ πρῶτον τότε ἠσθάνθη αἰσθημα χαρὰς ἔχων πάθος· ἡ Σοφία εἶχε τῶν καὶ κάλλος καὶ ἀρετὰς, τὰς ὁποίας ἐξετίμα ἐκεῖνος ὅτε πλέον τὴν συναναστρέφετο· ἐπειδὴ δὲ ἦτο καὶ ἡ μόνη νέα τὴν ὁποίαν ἐβλέπεν, ἡ καρδία του πρὸς μόνην αὐτὴν ἔτεινεν ὡς πρὸς μαγνήτιν. Ὅθεν μετὰ τινὰς συνεντεύξεις συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ συνταυτίσῃ μὲ τὴν τύχην αὐτῆς τὴν τύχην του· ἀλλ' ἠσθάνετο ἄρα γε καὶ ἐκείνη τὰ αὐτά; Ἐνῷ ἀνεπύλει τὰ περὶ ταύτου σκληρὰ τις σκέψις ἐπελθοῦσα ἐμάρανε τὰς ἐλπίδας του· τὸ ἐπόμενο ἀπόσπασμα ἡμερολογίου τοῦ ὁποῖον ἔγραψε καθ' ἑσπέραν, ἐξοχεῖ τὴν κατάστασιν τῆς καρδίας του.

« Ιούλιος 185. . .

« . . . Ατυχερώτατην ἡμέραν ἐπέβρασα σήμερον, ἐνῶ χθές ἤμην εὐτυχής· ποτὲ δὲν εἶχα ἰδεῖ τὴν Σοφίαν ὡραιότεραν καὶ πλέον ἀξιάρατον, καὶ ὅτε τὴν ἀφῆκα ἤμην ἀποφασισμένος νὰ τὴν ζητήσω δι' ὅλης τῆς νυκτὸς αὐτὴν τὴν ιδέαν εἶχα. Ἐπὶ πολλὰς ὥρας εἶχα πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν γλυκεῖαν καὶ ἱλαρὰν μορφήν της. Ἰστάμενος ἔμπροσθέν της ἔδλεπα δύο ὠραῖα μικρὰ παιδία μειδιδῶντα καὶ τείνοντα πρὸς ἐμὲ τὰς χεῖρας· ἤμην ὅλως εὐτυχής.

« Ἀλλὰ τὸ εὐτυχὲς τοῦτο ὄνειρον δὲν διήρκεσεν· ἐξυπνίσας με σήμερον τὸ πρωὶ ὁ Ἰάκωβος μ' ἔδωκεν ἐπιστολὴν τοῦ Γάστωνα, ἀσήμενον ὅσον καὶ αὐτός. Τοῦτο ἤρκεσε νὰ μὲ λυπήσῃ. Ἀπέπνευεν ἡ ἐπιστολὴ ἐκεῖνη, πλήρης οὕσα λεπτομερειῶν τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν ἐγνώρισα, σήμερον δὲ ἐθεώρουν ὡς παραλόγους, πνοὴν δυσώδη καὶ διεσθαρμένην, ἀνακαλοῦσαν σκηναὶς ἐλεεινάς.

« Ἡ μετὰ τοῦ Ὁσῶδον ἔρις μου, τὰ προσβλητικὰ λόγια του, ἡ τελευταία μετὰ τοῦ πατρός μου συνομιλία, ὁ θάνατός του, ἡ τρομερὰ ἀβεβαιότης εἰς τὴν ὁποίαν ζῶ, προηγούμενα οὐχὶ ἄμεμπτα, τὰ ὁποῖα ἀγνοῶ μὲν, αἰσθάνομαι ὁμῶς πιέζοντα τὴν καρδίαν μου, ὅλα ταῦτα παρουσιάσθησαν εἰς τὴν πρὸ μικροῦ μειδιδῶσαν φαντασίαν μου, καὶ παρέδωκα τῇ πυρὶ τὴν ἐπιστολὴν ὡς ἂν ἦτο αὐτὴ ἐνοχος. Ἡ παιδαριώδης αὐτὴ ἐκδίκησις δὲν μὲ ἀνεκούφισεν. Ἐδυοίσθη ἐτι μᾶλλον εἰς ὀδυνηρότερας σκέψεις, καὶ ἠρώτησα ἐμαυτὸν ἔάν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ προκαλέσω τὴν κλίσιν νέας, ἀφ' ἧς θὰ μὲ ἀπεχώριζεν ἴσως ἡ τελευταία θέλησις τοῦ πατρός μου, ἡ περιεχομένη εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν θὰ ἤνοιγα μετὰ δεκαοκτὼ μῆνας. Ἐάν ἡ ἐπιστολὴ αὕτη μὲ κοινοποιῇ μέγα τι πρᾶγμα, ἔάν μ' ἐπιβάλλῃ ἐξίλασμόν, τὸ μέλλον μου δὲν θὰ καταστραφῇ; καὶ ἂν ἀκόμη ὁ πατήρ μου δὲν θ' ἀπῆται θυσίαν τινὰ παρ' ἐμοῦ, θὰ ἐτόλμων νὰ μεταδώσω ὄνομα ἐστιγματισμένον εἰς τὸν ἄγγελον ἐκεῖνον; Τί ἄρα ἔκρμες, πάτερ μου! Πόσον εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ ἀναγνώσω τὴν ἐπιστολὴν σου! Εὐτυχῶς τὴν ἀφῆκα εἰς Παρισίους, διότι ἔάν τὴν εἶχα ἐδῶ νομίζω ὅτι θὰ τὴν ἤνοιγα.

« Δὲν ἐτόλμησα νὰ ὑπάγω σήμερον εἰς τῆς Κ. Φερρύ· καὶ μὲν ἤλθεν ἐπίτηδες ὁ ἐφημέριος, ἀλλ' ἐγὼ ἐπροσκαίσθη κακοδιαθεσίαν.

« Ὁ Θεὸς γινώσκει τί αἰσθάνομαι πρὸς τὴν Σοφίαν, καὶ ὁμῶς θὰ προσπαθῶ νὰ καταστείλω τοὺς παλμούς τῆς καρδίας μου. Πραῦνθητι λοιπὸν, καρδιά μου, ἐξολοθρευθήτι· δὲν ἀνῆκω πλέον εἰς ἐμαυτὸν, ἀλλ' εἰς τὰς ἀδυσωπῆτους ἀπαιτήσεις τοῦ παρελθόντος. »

Ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης εὐκόλως ἐννοοῦμεν ὅτι τὸ καταλληλότερον ἱατρικόν, πρὸς τὴν Σοφίαν τοῦλάχιστον, ἦτο ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Μαυρίκιου. Ἐπρεπε νὰ ἀνεχώρησῃ, νὰ φύγῃ μακρὰν ἐκείνης τῆς ὁποίας ἐπεθύμει νὰ μὴ πιεράνῃ τὴν καρδίαν. Δὲν ἠγάπα λοιπὸν αὐτήν; Ἐξ ἐναντίας καὶ τὴν ζωὴν του θὰ ἐδίδεν ὑπὲρ αὐτῆς· ὁμολογητέον ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἡ θυσία τῆς ζωῆς δὲν εἶναι ἡ δυσκολω-

τέρει· ὁ Μαυρίκιος ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐτυχίαν τῆς Σοφίας θὰ ἐθυσίαζεν εὐχαρίστως τὴν ὑπαρξίν του· καὶ ὁμῶς, ἵνα ρθᾷ εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, δὲν ἀπεράσισε νὰ τὴν χωρισθῇ. Ὅσον καθαρὰ, ὅταν ἄμυρος ἰδιοτελείας καὶ ἂν εἶναι ἡ κλίσιν μίαν καρδίαν πρὸς ἄλλην, ἐνυπάρχει ὁμῶς ἐν αὐτῇ αἰσθημὰ τι προσωπικόν, ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀποκτήσεως.

Δὲν ἀνεχώρησε λοιπὸν ὁ Μαυρίκιος· ἀλλὰ, καὶ τοι μεμρῶμενος ἐαυτὸν, ἐξηκολούθησε νὰ βλέπῃ τὴν ὠραίαν Σοφίαν· ἐπόμενον ἄρα ἦτο ὅτι ἐκ τῆς συνήχους ταύτης συναναστροφῆς τῶν δύο τούτων εὐγενῶν ψυχῶν ἐμελλε νὰ γεννηθῇ κλίσιν ἀμειψία.

Ἐσπέραν τινα, περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν, ὁ Μαυρίκιος ἐπανήρχετο ἑφιππος ἀπὸ μακρυνόν περίπατον· ἡ φύσις ἦτο γαληνία· οἱ ἀστέρες ἔλαμπον εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν στάξεων ἐξήρχετο ἡ μονότονος τῶν γρύλλων φωνή· αἱ ἀηδόνες διέδιδον ὥστε διαγωνιζόμεναι τὴν μελωδίαν αὐτῶν, καὶ ζέφυρος λεπτὸς ἔσειε τὰ χλοερὰ τῶν δένδρων φύλλα· ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ νύξ ἦτο ὡραιότατη ὡς νύξ τῆς Μεσημβρίας. Ἡ ἀτραπὸς εἰς ἣν εὕρισκετο ἦτο στενὴ καὶ μαλακὴν τὸ ἔδαφος, ὥστε τὰ βήματα τοῦ ἵππου του δὲν ἐκρότουν· ἡ μικρὰ αὕτη ὁδὸς διέβαινε ὀπισθεν τῆς οἰκίας τῆς Κ. Φερρύ, ἀφ' ἧς ἐχωρίζετο διὰ στοίχων δένδρων, ὑψηλῶν καὶ πυκνῶν. Ἐνῶ δὲ ἐβάδιζεν ἡσύχως ἀναπολῶν τὸ κατοικοῦν ἐκεῖ ὠραῖον πλάσμα, ἤκουσεν ὁμιλίαν καὶ ἀνεχίττει τὸν ἵππον του· ἡ Κ. Φερρύ συνδιελέγετο μὲ τὸν ἐφημέριον.

— Ναι, αἰδεσνιώτατε, ἔλεγεν ἡ Κ. Φερρύ, ὁ γάμος αὐτὸς μὲ φαίνεται καταλληλότερος· αἱ πληροφορίαι σας περὶ τοῦ νέου εἶναι εὐχάριστοι.

— Ὅσον δίδεται. Ἐγραψα εἰς Παρισίους καὶ μὲ ἀπεκρίθησαν εἰπόντες με ἄριστα πράγματα περὶ τοῦ Κ. Τουρνιέρ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του μὴ εὐχαριστούμενος νὰ μείνῃ εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην πόλιν μετέβη ἐδῶ. Εἶναι τίμιος καὶ ἀγαθός. Τὴν καρδίαν του τὴν γνωρίζετε ὅσον καὶ ἐγὼ, διότι ἀπρὸς ἤλθε τὸν βλέπετε. Νομίζω ὅτι εἶναι αξιόλογος διὰ τὴν Κ. Σοφίαν.

— Ναι· ὑπάρχει ὁμῶς ἐμπόδιον.

— Ποῖον;

— Ἡ κατὰστασις τοῦ αὐτοῦ εἶναι πλούσιος, καὶ ἡ κόρη μου δὲν ἔχει προίκα.

Καὶ τί σημαίνει τοῦτο ἐάν τῶντι ἡ κλίσιν του εἶναι μεγάλη;

— Νομίζετε;

— Εἶμαι βέβαιος· Ναι μὲν δὲν μὲ εἶπε τίποτε, ἀλλ' αἱ πλάγια ἐρωτήσεις του περὶ τῆς Κ. Σοφίας μὲ ἐπληροφόρησαν ἄρκετά.

— Ὁ Θεὸς δὲ εὐλογῆσθαι τὸ σχέδιον τοῦτο! Θὰ ἐξασφαλισθῇ καὶ τοῦ τέκνου μου ἡ τύχη καὶ ἡ ἐδική μου ἡτυχία.

— Καὶ ἡ κόρη σας πῶς βλέπει τὸν Κ. Τουρνιέρ;

— Ὁμῶς ποτέ;

— Ἡ κόρη μου! . . . ἀπεκρίθη ἡ Κ. Φερρύ χαμηλώσασα τὴν φωνήν· μὲ εἶπεν . . . ὅτι αἰσθάνεται κλίσιν πρὸς αὐτόν.

— Ὁ Θεὸς φέρει δεξιὰ τὰ πράγματα.

Ὁ Μαυρίκιος δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ περισσότερα· τὰ ὀλίγα ταῦτα ἤρκει. Ἐκέντησε τὸν ἵππον καὶ ἔρθασεν εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἀλλὰ δὲ ἐκοιμήθη, τόσαν ἐσκίρτα ἀπὸ χαρὰν. Περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν, ἐνῶ ἔγραφεν, ἤκουσε βήματα ὑπὸ τὰ παράθυρά του, καὶ προτείνας τὴν κεφαλὴν εἶδε τὸν ἐρημέριον καὶ τὸν κανδυλάπτην σπεύδοντας.

— Ποῦ τρέχετε, αἰδεσιμώτατε; ἤρώτησε, τί συμβαίνει;

— Ὑπάγω νὰ μεταλάβω ἓνα ἄρρωστον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

— Μὲ δίδετε τὴν ἀδειαν νὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ μαζί;

— Εὐχαρίστως, ἀπεκρίθη ὁ ἐρημέριος.

Καὶ κατὰρξας ἀνεχώρησε μετὰ τῶν ἄλλων.

Τὸ ξενοδοχεῖον ἐκεῖνο δὲν κεῖται πολὺ μακρὰν τοῦ χωρίου. Μένουσι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς αὐτὸ ἐγχώριοι· σπανίως ἔρχονται ξένοι, διότι κανεὶς ποτὲ δὲν ὑποθέτει ὅτι ἐντὸς ἐκείνων τῶν μαύριον καὶ πεπαλαιωμένων ταίγων θὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν καὶ καθαριότητα. Καὶ ὅμως ὅταν τὸ ἐναντίον συνέβαινε, διότι ἡ ξενοδόχος ἦτο ἀρίστη γυνὴ· αὐτὴ ἡ ταλαίπωρος ἐψυχορράγει τὴν ὥραν ἐκείνην.

Κιόθις εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ἀσθενούς ὁ Μαυρίκιος μετὰ τὸν ἱερέα, ἔμειναν ἐκστατικοί· διότι παρὰ τὴν κλίνην εἶδε τὴν Σοφίαν Φερρὺ περιποιημένην τὴν ψυχορράγουσαν.

Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη συνάντησις καὶ ἡ ἀφοσίωσις τῆς Σοφίας, ἐδιπλασίασε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὁμιλίας τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀκούσει πρὸ τινων ὥρῶν· ἀλλὰ καὶ ἡ νέα ἠρυθρίασεν. Ὅτε ὅμως μετ' ὀλίγον ὁ ἐρημέριος ἠτοιμάσθη νὰ μεταδώσῃ τὰ θεῖα μυστήρια εἰς τὴν ἀσθενῆ, λησιμονήσασα πάντα ἐγονυπέτησε παρὰ τὴν κλίνην.

Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς μεταλήψεως, ὁ Μαυρίκιος ἔλθων πρὸς τὴν νέαν εἶπεν αὐτῇ μὲ φωνὴν χαμηλὴν·

— Κυρία, εἰσθε ἄγγελος.

Ἐκείνη θε ἀνασπώσασα τοὺς βεβαρημένους ἀλλ' ἑλαφροὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἠρώτησεν ἀφελῶς·

— Καὶ διὰ τί;

— Διὰ τί; διὰ τὰ καλὰ ἔργα σας· ἡ θέσις σας δὲν εἶναι εἰς τοῦτο τὸ δωμάτιον, καὶ μόνον ἡ καλὴ σας καρδία σὰς ἔφερεν ἐδῶ.

— Τί νὰ σὰς εἰπῶ, κύριε; ἡ καλὴ αὐτὴ γυναῖκα ἦτον ἐγκαταλειμμένη καὶ κανεὶς δὲν ἤξευρε νὰ τὴν περιποιηθῇ ὡς πρέπει· τότε ἦλθα. Κάθε ἄλλος θὰ ἔκαμνε τὸ ἴδιον.

— Ἴσως· ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἔα τὸ ἔκαμνε μὲ τόσῃ προθυμίᾳ καὶ τόσῃ μετριοφροσύνῃ. Ἐλπίζω ὅτι θὰ ἐπιστρέψετε μαζί μας· δὲν πρέπει νὰ περάσετε τὴν νύκτα ἐδῶ.

Ἡ Σοφία ἠτοιμάζετο ν' ἀποκριθῇ, ἀλλ' ὁ ἐρημέριος, ὅστις εἶχεν ἀκούσει τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ Μαυρίκιου, ὑπολαβὼν ἐπέμεινε καὶ αὐτὸς νὰ ἀναχωρήσῃ ἡ νέα.

— Ἐάν, εἶπε, θὰ σωθῇ ἡ ἀσθενὴς, δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην περιποιήσεως· ἀλλ' ἀναγκάζεται, ἄρα δὲν εἰσθε πλέον ἀναγκαῖα· ἄς ἐπιστρέψωμεν, τέκνον μου, διότι εἶναι ἀνήσυχος ἡ μήτηρ σας.

Μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησαν· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ συνέβη αἰφνιδία μεταβολὴ τοῦ καιροῦ, συνήθης εἰς τὰ μεσημβρινὰ κλίματα· πυκνὰ σύννεφα ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνεμὸς σφοδρὸς ἐπνευσε. Μετὰ μικρὸν δὲ ἤρχισε καὶ νὰ βρέγῃ.

— Γρήγορα, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος· ἤμποροῦμεν νὰ σταματήσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν μου.

Τὸ ὅποιον καὶ ἔγινεν.

Οἱ ὑπηρεταὶ ἠτοιμάσαν εὐθὺς δεῖπνον, ἀλλ' ἡ βροχὴ ἀντὶ νὰ παύσῃ ἤρξανεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀναχωρήσωσι.

— Τί θὰ κάμωμεν; εἶπεν ἡ Σοφία ἀνήσυχος.

— Ἡ ἀπόκρισις, κυρία, δὲν εἶναι δύσκολος· σὰς δίδω ἐν δωμάτιον, δίδω ἐν ἄλλῳ εἰς τὸν αἰδεσιμώτατον, καὶ τρίτον εἰς τὸν κανδυλάπτην, ἕως οὗ περάσῃ ἡ βροχὴ.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ἡ νέα, δὲν ἤμπορῶ νὰ κοιμηθῶ· προτιμῶ νὰ καθήτω ἕως νὰ περάσῃ ἡ βροχὴ, καὶ μετὰ ταῦτα ν' ἀναχωρήσω.

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἦλθε καὶ ἐκάθησε πλησίον τῆς ἐστίας. Ἐχωρίσθησαν δὲ τὴν τετάρτην ὥραν τῆς αὐγῆς πλησίον τῆς οἰκίας τῆς Κ. Φερρὺ, ὅπου ὁ Μαυρίκιος συνώδευσε τοὺς ξένους του. Ἀλλὰ δὲν διήρκεσε πολὺ τοῦ Μαυρίκιου ἡ εὐτυχία. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του ἐνθυμήθη, ὅτι ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ πρὸς τὴν Σοφίαν συμπάθειά του δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν νυμφευθῇ πρὶν ἢ ἀναγνώσῃ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πατρὸς του. Τότε ἐνόησε τὴν μωρίαν του.

— Διὰ τί νὰ μὴν ἀναχωρήσω πρὸ πολλοῦ; ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν· σήμερον θὰ ἦτον ἡ καρδία μου ἐλευθερά, καὶ θὰ ἠκολούθουν ἀκριβῶς τὰς παραγγελίας τοῦ πατρὸς μου· ἀλλὰ καὶ ἡ ταλαίπωρος ἐκείνη νέα δὲν θὰ συνελάμβανεν ἐλπίδας. Καὶ ὅμως πρέπει νὰ τὴν λυπήσω. Ὅκτῳ μῆνας πρέπει νὰ περιμείνω ἀκόμη ἕως τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν θ' ἀναγνώσω τὴν ἐπιστολὴν· δὲν πρέπει νὰ μείνω ἐδῶ· καὶ ἡ καρδία μου δὲν θ' ἀνθεῖξη, καὶ ἡ θέσις μου θὰ χειροτερεύσῃ.

Ταῦτα λυπηρὰ ἀνεπόλει καθήμενος ὅπου εἶχε καθήκει ἡ Σοφία, ὅτε εἰσελθὼν ὑπηρετὴς ἀνήγγειλε τὴν ἐλευσιν τοῦ ἐρημερίου. Μετὰ συνδιαλέξιν δὲ ἀφορώσαν ἀδιάφορα ἀντικείμενα, ὁ ἐρημέριος εἶπε·

— Φίλτιτε Μαυρίκιε, ἡ σημερινὴ μου ἐπίσκεψις εἶναι πολλὰ ἰδιωτελὴς· καὶ μὲν δὲν πρόκειται περὶ τῶν πτωχῶν, οὔτε περὶ ἐπισκευῶν τῆς ἐκκλησίας, οὔτε περὶ ἄλλου φιλανθρωπικοῦ ἔργου, διὰ τὰ ὅποια πολλάκις συνέθραμμι, πρόκειται ὅμως περὶ σοῦ.

— Περὶ ἐμοῦ; εἶπεν ὁ Μαυρίκιος ὑπερηφάνως.

— Ναί, περὶ σοῦ καὶ περὶ τῆς Κ. Σοφίας Φερρὺ.

— Δὲν ἐνοῶ, ἀπεκρίθη ὁ Μαυρίκιος, ὅστις ὅμως ἐνέει κάλλιστα.

— Ἰδοὺ· ἀγαπᾷς τὴν Σοφίαν· καὶ αὐτὴ δὲν σε βλέπει μὲ κακὸν μάτι, καί...

— Αἰδεσιμώτατε, ὑπέλαβεν ὁ Μαυρίκιος ἐνδίκως, φθάνει ἕως ἐδῶ.

Ὁ ἐρημέριος ἐσιώπησεν ἀπορῶν· ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐπανέλαθεν·

— Ἡ τύχη μου μὲ κατατρέχει ἀπηνῶς, κίδεσι-

μώτατα· δὲν ἤμπορῶ οὔτε νὰ ὑπανδρευθῶ, οὔτε νὰ μείνω περισσύτερον ἐδῶ· αὐριον ἀναχωρῶ.

— Διὰ τί;

— Μὴ μὲ ἐρωτᾶτε, σᾶς παρακαλῶ.

Ὁ ἐφημέριος ἰδὼν τὴν τόσην λύπην τοῦ νέου δὲν ὤμειλινε πλέον περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης. Μετ' ὀλίγον δὲ ἀνεχώρησε, καὶ ὁ Μαυρίκιος μείνας μόνος ἐκλαυσε πικρῶς.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνεχώρησεν ἀπὸ Ἐγερῆλιν μόνος, ἀφίει τοὺς ὑπηρέτας εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡ δὲ ἀναχώρησίς του ἐγένετο γνωστὴ δύο ἡμέρας μετὰ ταῦτα· τοῦτο μαθοῦσα ἡ Σοφία ὠχρίσθη καὶ ἐκλαυσεν ὅπως καὶ ὁ Μαυρίκιος.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑ

Μελετίου Πατριάρχου τοῦ Τενεδίου.

—οοο—

Ἐνέτυχον ἀρτίως χειρογράφῳ τινὶ οὐ μικροῦ λόγου ἀξίῳ διὰ τε τὴν γράψαν χεῖρα καὶ τὸ ἐν αὐτῷ περιεχόμενον. Καὶ πότε μὲν καὶ παρὰ τίνος ἐγράφη μαρτυρεῖ ἱκανῶς ἡ τοῦ χειρογράφου προμετωπίς· ἔχουσα οὕτω· «Βίβλος περιέχουσα τὰς δύο ἀκολουθίας τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν Πατριάρχων Ἀλεξανδρείας, Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου, ψαλλομένας, τὴν μὲν τῇ III. Ἰανουαρίου, τὴν δὲ τῇ B. Μαΐου. Διὰ τὸ μὴ εἶναι δὲ αὐτὰς ἐν τοῖς Μηναίοις ὡς δεῖ γεγραμμένας κατὰ τε τὴν τάξιν καὶ τὸ ἔθος τῶν λοιπῶν ἐορταζομένων ἀγίων, ἐγράφησαν ἐνταῦθα ἀνελλιπῶς διὰ χειρὸς τοῦ ἐνταῦθα ἐξορίστου Μελετίου τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης, χρηματίσαντος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὃ τινι πατρίς ἡ Λεύκοφρος νῆσος τῆς Τροίας· αἵτινες καὶ ἀφιερῶθησαν τῷ πανοσέπτῳ καὶ θεοῦ τάτῳ ναῷ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μιτυλήνης, σεμνυνομένῳ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ πολυάθλου Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ. Ἐγράφησαν δὲ ἐν Μιτυλήνῃ ἐν ἔτει σωτηρίῳ ΛΨΟΔ', ἐν μηνὶ Μαρτίῳ ΙΔ'». Τὸ δὲ σπουδαῖον αὐτοῦ δὲν εἶναι βεβαίως ἡ περιεχομένη ἱερά ἀκολουθία, διότι εὐρίσκεται καὶ ἐν τοῖς Μηναίοις, ἀλλὰ τὸ ἐν τέλει τῆς βίβλου προσαρτώμενον ἱστορικὸν ἀπομνημόνευμα, γεγραμμένον τῇ ἰδίᾳ πατριαρχικῇ χεὶρὶ καὶ ἀφορῶν ἐν μέρει τὴν βίον τοῦ γράψαντος καὶ σύγχρονά τινα γεγονότα. Τοῦτου χάριν καὶ ἐθεώρησα αὐτὸ ἀξίον δημοσιεύσεως ἐν τῇ *Πανδῶρᾳ*, ἐν ᾗ πολλὰ τοιαῦτα ἱστορήματα εἶναι ἀποταταμειυμένα, πρὸς μελέτην καὶ συγγραφήν ποτε ἀκριβεστέρας καὶ τελειότερας τινὸς ἱστορίας συγχρόνου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους συντελέσαντα.

Ἀναντιρρόητον δὲ ὅτι τοιαῦτα αὐθεντικὰ ὑπομνήματα πολλαχῶς ὠρελοῦσι δημοσιευόμενα. Αὐτίκα

τὸ παρὸν ἐνθεν μὲν ἐξελέγχει ἀνακριδίαν τῶν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κούμα λεγομένων (ἱστορ. Ἀνθρωπίνων πράξ. τόμ. Γ'. σελ. 403), ὅτι ὁ πατριάρχης Μελέτιος ἐξωρίσθη εἰς τὴν πατρίδα του *Τένεδον*, ὅπου διέτριψεν ἅλον τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του, ὁπότε αὐτὸς ὁ ἐξορίστος μαρτυρεῖ ἐν τῷ δε τῷ ὑπομνήματι ὅτι ὑπερόριος ἐγένετο εἰς Μιτυλήνην, καὶ ἐνταῦθα διήλθε τὰ πάντε ἔτη τῆς ἐξορίας του ἀπὸ τοῦ 1769 μέχρι τοῦ 1774· ἐνθεν δὲ φησὶ πρὸς πολλοὺς ἄλλους καὶ τοῦτο τοὺς συκοφαντοῦντας τὸν ἡμέτερον κλῆρον ἐπὶ ἀμαθείᾳ καὶ ἀκηδεΐᾳ. Ἡμῖν δὲ τοῖς Ἕλλησι μάθημα γίνεται διδακτικώτατον, ὅτι ἐν καιροῖς δεινότεροις ἄξιοι πολλάκις ἐκυθέρνησαν ποιμάντορες τὰ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς τε ἱερᾶς καὶ τῆς θύραθεν σοφίης ἐγκρατεῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ποιητικῆς εἰδήμονες (α).

Τοιοῦτοι μάλιστα ἱεράρχαι ὑπῆρξαν οἱ ἀπὸ τῶν μέσων τῆς III. ἑκατονταετηρίδος πατριαχεύσαντες, Κύριλλος Στ', Καλλίνικος Γ', Σαρμουῆλ ὁ πάνυ καὶ ὁ ἡμέτερος Μελέτιος, πάντες τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τρίθωνες, ἧ καὶ φιλοτίμως ἐχρῶντο εἰς ὅ, τι καὶ ἔγραφον. Ἐν τοιούτῳ ἐλληνίζοντι ὄρει, εἰ καὶ μὴ ὑπερκαθαρεύοντι, μηδὲ ἀπηλλαγμένῳ βαρβαροφώνων τινῶν λέξεων εὐχρήστων τότε, εἶναι γεγραμμένον καὶ τὸ ὑπομνημάτιον τοῦ Μελετίου. Παρατηρητέον δὲ ὅτι τοῦτο μὲν εἶναι τῇ συνήθει γραφῇ γεγραμμένον, ἡ δὲ Ἀκολουθία τῶν ἀγίων καλλιγραφικώτατα, καθάπερ τὰ ἀρχαιότατα χειρόγραφα, ἅτινα ἀπεμιμήθη ὁ Πατριάρχης, γενομένης χρήσεως καὶ ὅλων τῶν συντετμημένων καὶ στενογραφικῶν λέξεων, καὶ διαποικιλλομένων τῶν ἀρκτικῶν γραμμάτων τῶν τροπαρίων μέλανι ἐρυθρῷ. Ἐν τέλει δὲ τῆς Ἀκολουθίας εἶναι ἐξωγραφημένη καὶ ἡ πατριαρχικὴ σφραγὶς φέρουσα τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔτος τῆς πατριαρχείας 1768. Εἴτα δὲ ἔπεται ἡ ἀφήγησις τῶν κατ' αὐτὸν ὧδε·

«Ἔθος παλαιὸν καὶ μάλα καλόν, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, τὰ ὁσμέραι συμπίπτοντα ἐν ἐφημερίᾳ σημειοῦσθαι καὶ καταγράφεσθαι εἰς ἔνδειξιν καὶ μνή-

(α) Ἐν τῷ ἐνᾷ χεῖρας χειρογράφῳ εὐρίσκονται ἐν τῷ ὀπισθεν τῆς προμετωπίδος τέσσαρα τροπάρια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Πατριάρχου φέροντα ἐπιγραφὴν· «Μελετίου μεγαλονύκτα εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον», καὶ ἔχοντα οὕτω· «Τῆς τριάκτος μύστην καὶ λειτουργὴν, καὶ τῆς οἰκουμένης ἀντιλήπτορα καὶ φρουρὴν, τὸν πρεσβύτερον Λάσθου, Ἀρείου καθαίρετην, Ἀθανάσιον ὕμνοις πάντες δοξάζομεν». — Ἄλλοτε τοῦ αὐτοῦ.

«Χαίροις τῶν ποιμένων ἡ καλλιστὴ, καὶ Ἀλεξανδρίαν πρόεδρός τε καὶ ποδηγός, θέλημα τῆς Αἰγύπτου, στήλη Ὁρθοδοξίας, πρεσβύτων μὴ ἑλλίπτῃς ὑπὲρ τῶν δούλων σου». — Ἄλλοτε τοῦ αὐτοῦ.

«Θλίψεις καὶ κινδύνους καρτερικῶς, καὶ ὑπερβίης διωγμοῖς τε ὑπενεγκὼν, ἐν ἔσσει πλείστοις ὑπὸ τῶν κακοδόξων, τῇ προαιρέσει μάρτυς, πάτερ, γενόμενος». — Ἄλλοτε εἰς τὸν Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον.

«Δεῦτε εὐφρανθήσωμεν οἱ πιστοί, τοὺς δύο φωστῆρας Ἀθανάσιον τὸν σφόν, καὶ Κύριλλον θεῖον, τοὺς μύστας τῆς τριάκτος, Χριστοῦ τοὺς ἱεράρχας ὕμνοις γεραίροντες.»